

тистику, престају важити од дана када у Службеним Новинама буде објављен овај Правилник за пољопривредну статистику, у колико се противе његовим одредбама.

УПУТСТВА

ЗА ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА ПОЉОПРИВРЕДНЕ СТАТИСТИКЕ.

од 28. новембра, 1921. год., Бр. 29.163—VI.

На основу одредаба Правилника за пољопривредну статистику, током сваке године имају се прикупљати и сређивати подаци:

- а) о плодној и неплодној површини;
- б) о жетвеном приносу;
- в) о бројном стању стоке;
- г) о ценама пољопривредних производа.

А) Површине плодне и неплодне земље.

Са гледишта пољопривредне статистике укупна површина дели се на;

- 1.) *Плодну површину*, која даје или је одређена да даје биљне продукте, који човеку служе за потребу на ма који начин;

2.) *Неплодну површину*, т. ј. која се не може употребити за обраду или је уопште неупотребљива за пољопривреду.

1. Плодне површине.

Све површине употребљиве ма за какву пољопривредну производњу треба разликовати по врстама употребе. Као плодне површине сматрају се:

1.) *Зиранне земље или оранице*, које се засејавају и обрађују сваке или скоро сваке године. Оне се лако разликују од других обрађених површина, а треба их делити с обзиром на време кад су засејане, да ли с јесени или с пролећа. Ове *површине*, (било да су засејане озимим, било с пролећним усевама) имају се означити и којом врстом усева су засејане;

2.) *Баште или вршови*.

3.) *Ливаде*.

4.) *Пашњаци*.

5.) *Виногради*.

6.) *Воћњаци*, и све остало земљиште под родним дрвећем и шибљем у колико не спада у шумско.

7.) *Шуме*.

8.) *Утрине, ришови (трсци), баре (мочваре), вресишта и рићњаци*. Утрине готово увек дају пашу и ако мршаву. Ритови и баре, већим делом дају извесну производњу (трску, рогоз и др.) мање или више корисну. Изузетни су случаји, да су стално под водом и да су сасвим неплодни. Мочвари и вресишта већим делом дају неку корист.

Ових осам великих врста у главном сачињавају површину плодног земљишта.

С обзиром на поједине врсте културе разликујемо:

I. *Зрнасто биље* (цереалије). 1) пшеница озима, 2) пшеница јара, 3) јечам озими, 4) јечам јари, 5) раж озима, 6) раж јара 7) *наполица* т. ј. мешавине жита 8) овас (зоб), 9) кукуруз, 10) крупник (пир), 11) пиринач (рижа), 12) просо (ситна проја), 13) хељда (ајда), 14) остале врсте цереалије.

II. *Маунасто биље* (легуминозе). 1) пасуљ (фажол), 2) грашак, 3) сочиво (лећа), 4) боб, 5) граорица за зрно и 6) остале врсте маунастог биља.

III. *Коренасто и кршоласно биље.* 1) кромпир рани, 2) кромпир позни, 3) мрква, (керење, мерлин), 4) репа угарњача (бела), 5) сточна репа и 6) остале врсте коренастог и кртоластог биља.

IV. *Сточно (ишно) биље.* 1) детелина, 2) детелина за семе, 3) луцерна, 4) луцерна за семе, 5) есперзета (турска детелина), 6) есперзета за семе, 7) мешовите сточне траве као јечам, раж, овас, кукуруз (сачма), граорица, просо, хељда, слачица (горушица), грашак итд. посејаних иза жетве раних усева искључиво за зелену сточну храну.

V. *Индустријско биље.* 1) шећерна репа, 2) шећерна репа за семе, 3) памук, 4) лан за влакно, 5) лан за семе, 6) конопља за влакно, 7) конопља за семе, 8) олајна (уљна) репица, 9) мак за семе, 10) мак за сок (афион), 11) дуван, 12) хмељ, 13) цикорија (водопија) и 14) друго индустријско биље.

VI. *Баштованско биље.* 1) лук (црни, црвени), 2) купус, 3) паприка, 4) патлиџани црвени (парадајз), 5) бостан (диње и лубенице), 6) друго баштованско биље, (тикве, дулеци, бундеве, краставци, кел, келераба, спанаћ,

карфијол, шпаргла, салата, цвекла, першун, мирођија (копар), плави патлиџани итд.)

Изложено груписање врста и подела категорија одговара циљу и потребама пољопривредне статистике. *С тога се класификација култура има само по овој подели да врши, без обзира на сличност или карактер употребе поједених врста култура.*

Зрнасто биље (цереалије) чине категорију довољно јасну, јер у њу спадају све врсте цереалије, одређене само за продукцију зрна. Оне пак цереалије, које се гаје у нарочитом циљу, ради употребе као зелена сточна храна, по себи се разуме, да се имају уврстити у категорију сточног биља за пићу.

VII. *Угари.* при означавању површина под угарима, треба означити само површине, које су током целе године остале угарене. Често се дешава, да се угарима називају и оне површине, које по свршеној жетви остају необрађене, т. ј. које су стварно биле обрађене, али су остављене на полугодишњи одмор. Како се ове површине често у другој половини године обрађују у циљу поновног искоришћавања још у истој пољопривредној години,

то се оне не смеју рачунати под именом угара, пошто су оне већ једном узете у обзир.

Међутим, све оне површине, које се ради одмора остављају најмање годину дана и као такве улазе у плодоред, имају се рачунати као угари.

Ако се такве површине никако не обрађују или се само преору, па евентуално и дрљају, уводе се као: *голи (мрки, црни) угари*. Ако се пак обрађују и засеју биљкама у циљу заоравања — *ђубрења*, уводе се као *зелени угари*.

VIII. *Ливаде* треба подвајати т. ј. на ливаде вештачке и ливаде природне.

IX *Пашњаци*. Све површине, које се употребљују или се дају употребити искључиво за испашу стоке, сматрају се пашњацима.

У ливадама и по пашњацима често се гаји воће и друго дрвеће у већем или мањем броју. Ако су ливаде и пашњаци главна култура, површина њихова ће се уносити у ливаде односно пашњаке без обзира на воће и дрвеће, које се на њима гаји. Кад је случај да воће и дрвеће преовлађује т. ј. да те површине имају карактер воћњака или шуме, оне

се неће уписивати у ливаде или пашњаке, већ у воћњаке односно шуме. Воћњаци и шуме, у којима су дрвета засађена у довољном размаку, да између њих може да расте трава, која служи за пашу па и кошење, имају се ипак рачунати у воћњаке или шуме, а никако у ливаде или пашњаке.

У овом случају треба пашу и кошњу траве рачунати као споредне културе. Ово исто вреди и онда, кад се воћњак употребљава као врт.

X. *Дрвенасто биље*, Овде спадају виногради и воћњаци. При означавању виноградских површина, ваља разликовати површине под виноградима на америчкој подлози, од винограда на домаћој подлози. У оба случаја потребно је правити разлику оних, који већ рађају, од оних, који још не рађају.

Код воћњака није довољно, да се означи само површина, јер на једној истој површини може да буде врло различити број дрвета, зато је нужно, да се означи број стабала (дрвета) посебно за сваку врсту воћа, разликујући дрвета, која су почела рађати, од дрвета, која још нису почела рађати (младих).

2. Неplодне површине

Неплодне површине су: стене, каменоломи, пешчаре, мајдани, реке, потоци, језера, непресушиве баре и ритови, канали и насипи за наводњавање и одводњавање, терени под грађевинама, дворишта, друмови (државни, о-
кружни, срески), путови, железничке пруге, места за гробља, јавни тргови, војна и друга вежбалишта и т. д. Неплодна земљишта није потребно оделито набрајати, довољна је укупна површина

* * *

Мере за површину. За сваку културу имају се површине означити само у хектарима, односно аима, као деловима хектара, који је за пољопривредну статистику основна јединица мере за изражавање површина.

У пределима, где се народ служи још старим или другим каквим мерама, треба ове увек претварати у хектаре односно аре.

Код срачунавања површине преко 50 квадратних метара узимат ће се као један ар, а мање од 50 квадратних метара не треба узимати у обзир при сумирању целе општине.

Б. Жетвени принос

Обрађене површине с обзиром на време обраде деле се на: а) површине за озиме и б) површине за пролетне културе (јаре).

За сваку поједину културу имају се прибавити тачни податци жетвеног приноса (летине) чим плод сазри и жетва односно берба буде обављена у већем делу тога краја.

Жетвени принос има се рачунати само са стварно пожете или оброте површине т. ј. по одбишку уништене површине.

Жетвени принос усева и плодова као и принос од бербе винограда и воћа неће се тражити од појединаца т. ј. призивањем грађана, да појединачно изјаве колико су чега добили, већ ће се израчунавати за целу општину укупно. Напомиње се, да се само ради израчунавања призове мањи број пољопривредника из разних крајева општине, трезвених, поузданих и добро обавештених о локалним приликама свога краја, да би се на основу њихових исказа, а са што већом сигурношћу могао прорачунати принос појединих култура.

Жетвени принос има се утврдити на овај начин:

Уредба

1). Прво треба изнаћи *просечаи* *принос* сваке културе са једног хектара у метр. центима (100 кгр.).

Просечни принос за целу општину (варош, град) званично ће лице, коме је у општини овај посао поверен, изнаћи личним обавештењем код поузданих пољопривредника из разних крајева општине, а и властитим опажањем, евентуалним мерењем код појединаца и сваким другим сходним начином.

2). Укупни принос за целу општину (варош, град) а за сваку поједину културу, има се израчунати:

а) *Главне културе*. Укупни принос за целу општину сваке културе израчунат ће се у метр. центима (товарима) множењем пожете површине за изнађеним просечним приносом;

б) *Узредне културе*. Укупни принос у метр. центима (товарима) за целу општину а за сваку поједину врсту културе утврдиће се личним обавештењем, опажањем и проценом;

в) *Виногради, маслињаци и воћњаци*. Принос винограда треба означити само у хектолитрима добивеног вина; принос маслињака у хектолитрима добивеног уља, а принос воћа

у метр. центима (100 кгр.) обзиром на род у разним крајевима општине;

г) *Принос сена* са природних ливада, са угара, пољских и шумских сенокоса има се бележити у принос природних ливада оделито од ливада вештачких т. ј. ораних и травним семеном засејаних.

Како подаци о површинама тако и подаци о приносу, морају се увек контролисати. Контролу треба вршити стварно само на *шерену* а сем тога *упоређењем* и са подацима из *ранијих година*.

Г. Бројно стање стоке

И ако се с времена на време врши детаљни попис домаће стоке, потребни су ипак за циљеве пољопривредне статистике сваке године подаци о бројном стању важнијих врста стоке. Подаци о бројном стању стоке имају се прикупљати посебно за категорије стоке и то:

а) *Коњи*:

- 1) ждребад мушка и женска испод 3 године,
- 2) кобиле од 3 и преко 3 године,

3) пастуви од 3 и преко 3 године,

4) коњи од 3 и преко 3 године.

б) *Магарци.*

в) *Мазге и муле.*

г) *Говеда:*

1) телад мушка и женска испод 1 године,

2) јунад мушка и женска од 1—2 године,

3) јунице и краве преко 2 године,

4) бикови преко 2 године,

5) волови преко 2 године.

д) *Биволи и биволице.*

ђ) *Свиње:*

1) прасад испод 1 године,

2) нерастови за приплод од 1 и преко 1 године,

3) крмаче за приплод од 1 и преко 1 године

4) остале свиње преко 1 године.

е) *Овце:*

1) јагњад мушка и женска до 1 године

2) овнови за приплод од 1 и преко 1 године,

3) овце за приплод преко 1 године,

4) овнови почишћени и јалове овце.

ж) *Козе:*

1) јарад мушка и женска испод 1 године,

2) козе и јарчеви старији од 1 године.

Истовремено имају се прикупљати и податци о пернашој живини понаособ за: а) кокоши, б) пловке, в) гуске, и г) ћурке; о броју кошница водећи рачуна, да ли су:

а) са покретним саћем,

б) са непокретним саћем,

в) мешовите (словеначке).

Д. *Цене пољопривредних производа*

Током целе године, а за сваки месец, посебице, има се означавати највиша, најнижа и обична цена свакој појединој врсти важнијих пољопривредних производа.

За одређивање цена пољопривредних производа, узимају се у обзир само нарочито одређена места, водећи рачуна и о оближњим главним трговима са пољопривредним производима, као и трговачким узусима и елементима, који уопште утичу на цене. Препоручује се, да се и приватним трговачким установама обраћа а исто тако и појединцима специјалистима, који би могли дати ове податке.

Цене се имају прикупљати за следеће пољопривредне производе.

а) цене 100 кгр.

1) пшенице, 2) јечма, 3) ражи, 4) овса (зоб), 5) кукуруза, 6) пасуља, 7) кромпира, 8) пшеничног брашна, 9) кукурузног брашна, 10) шећерне репе, 11) одајне (уљне) репице, 12) лутерна, 13) граорице, 14) сена, 15) сламе, 16) свежих шљива, 17) сувих шљива, 18) пекмеца од шљива, 19) јабука, 20) крушака, 21) ораха;

б) цене 1 кгр.

1) масти, 2) сланине, 3) сира белог, 4) воска сировог, 5) меда цеђеног, 6) лоја нетопљеног, 7) лоја топљеног, 8) вуне непране, 9) вуне пране, 10) лана у повесму, 11) кудеље у повесму, 12) свежег мяса говеђег, 13) свежег мяса свињског, 14) свежег мяса овчијег, 15) усољеног мяса, 16) кожа говеђих сувих, 17) кожа говеђих сирових, 18) кожа телећих сувих, 19) кожа телећих сирових, 20) кожа свињских сувих, 21) кожа свињских сирових, 22) кожа овчијих сувих, 23) кожа овчијих сирових, 24) кожа козјих сувих, 25) кожа козјих сирових, 26) кожа јагњећих сувих, 27) кожа јагњећих сирових, 28) кожа јарећих сувих, 29) кожа јарећих сирових.

в) цене 1 литра:

1) млека, 2) обичног белог вина, 3) обичног црног вина, 4) ракије шљивовице, 5) ракије комова, 6) маслинова уља.